

Miliony z Unie pomohou zachránit podstávkové domy

Nový **česko-saský projekt** chce zvýšit povědomí o unikátních podstávkových domech.

LIBERECKÝ KRAJ Unikátní, jedinečné. Postavené stavebním stylem, který nemá jinde na světě obdoby. To jsou podstávkové domy. Jsou rozestry na území severních Čech, Horní Lužice a Dolního Slezska. „Řada z nich je u nás ve špatném stavu. Mnoho lidí nemá k těmto objektům patřičný vztah,“ říká Miroslav Kolka, odborník na podstávkové domy z liberecké pobočky Národního památkového ústavu.

I proto vznikl česko-saský projekt s názvem Společně pro zachování podstávkových domů a miliony přidala také Evropská unie. Jeho cílem je zvýšit povědomí o těchto unikátních domech. Podstatnou částí projektu je vzorová rekonstrukce podstávkového domu v německém Hirschfelde, která začne s příchodem jara.

Dům z patnáctého století se stane příkladem pro ekologickou opravu podstávkových domů. Leží přímo u žitavské Svatojakubské cesty, v roce 2013 v něm otevřou ubytovnu.

„Už v průběhu opravy domu se zde budou konat semináře odborníků. Poradí se, jak postupovat při opravách těchto domů,“ vysvětluje Vít Příkazský, náměstek hejtmána Libereckého kraje.

Podstávkové domy jsou typické pro architekturu v trojmezí Česka, Německa a Polska. „Na německé

Poničily ho povodně Podstávkový dům má i Jan Štern z Višňové. Dům poničily srpnové povodně.

Foto: Ota Bartovský, MF DNES

straně máme sečtených památkově chráněných šest tisíc podstávkových domů, v Polsku pět stovek. V Česku žádné sčítání neproběhlo, chráněných je minimum. Odhadujeme jejich počet na více než deset tisíc,“ upřesňuje Jeannette Gosteli ze Žitavy, která se projektem zabývá na německé straně. Nejvíce jich je v Libereckém kraji na severu Českolipska, známou lo-

kalitou je například Sloup v Čechách.

Proč se podobné domy stavěly zrovna v uvedených oblastech, se dá podle ní jen spekulovat.

„Obecně se dá říci, že dřevěné domy se stavěly v blízkosti hor. Výhodou z dnešního pohledu je, že tento region v posledních dvě stě letech zůstal chudý a kvůli tomu tyto domy nezbourali a nenahradi-

li je kamennými,“ zdůraznila. Domy se vyznačují podpůrnou konstrukcí, podstávkou. „Je složena z vodorovného trámu, svislých sloupů, pásku. Většinou je zdobená a vynáší krov nebo podkrovní polopatro či úplné patro,“ osvětluje Kolka. O podstávkových domech píše v Německu i Stefan Frohmader, novinář z Drážďan.

„Až do roku 2004 jsem neměl o

existenci podobných domů ani potuchy. Co mě na tomto tématu vzrušuje je, že tady uprostřed Evropy máme stavební styl, který se nikde jinde na světě nepoužívá,“ konstatoval. I díky nim je podle něj náš region jedinečný a nezapomenutelný. Projekt je podpořen penězi z Evropské unie, odkud na něj přijde 16,5 milionu korun.

Oldřich Szaban

Krátce

JABLONEC NAD NISOU

Muzeum alarmů nabízí zajímavosti

Před nedávnem v Jablonci otevřeli Muzeum alarmů v provizorním objektu v ulici Pod Skalkou. Návštěvníci zde nyní najdou expozici Vývoj výroby zabezpečovací techniky, která čítá až sto modelů. Společnost Jablotron tak představuje, jak se během dvaceti let vyvinula zabezpečovací technika a její design. (bra)

KRKONOŠE

Děti malovaly horské lesy

Krkonošský národní park odstartoval další etapu akce pod názvem Namaluj les, volvem se svez, Krkonoše projdi na vlastní pěst!. Prvních padesát z celkové stovky obrázků, které děti do soutěže namalovaly, je vystaveno na aukčním serveru Aukro.cz a zájemci si je mohou koupit za jednotnou cenu 100 korun za obrázek. Vylosování autorů a kupci obrázků budou mít na několik dnů zapůjčeno volvo nebo získají romantický víkend pro celou rodinu v jednom z horských srubů v Krkonoších. (jh)

LIBERECKO

Studenti sbírají staré ledničky

Třicet jedna základních a středních škol z Liberecka soutěží v tom, kdo nasbírá nejvíce vysloužilých ledniček, televizorů a jiných už nepotřebných spotřebičů. Školy se totiž zapojily do projektu s názvem Uklidíme svět. Jde už o čtvrtý ročník této soutěže. Minulý rok se z regionu zúčastnily pouze čtyři školy. Na soutěžící žáky a studenty nečeká žádná cena, ale rekord v počtu nasbíraného elektroodpadu. Soutěž pořádá společnost Elektrowin. (mt)

Vaším objektivem Čtenářské fotografie z rajce.idnes.cz

Masopust v Rakouzech
Čtenář Jan Mašek z Železného Brodu nafotil tradiční slavení masopustu ve vesnici Rakousy a snímky vystavil ve svém internetovém fotoalbu rajce.idnes.cz. Foto: Jan Mašek
http://hanz415.rajce.idnes.cz

Fórum čtenářů

Vaše názory nás zajímají

Pište, volejte, mailujte vaše názory na redlib@mfdnes.cz, MF DNES, OC Fórum Liberec, Soukenné nám. 2/669, 460 01 Liberec, telefon 488 123 111. Diskutovat můžete na internetové stránce liberec.idnes.cz. Vlastní autorský blog si můžete založit na adrese blog.idnes.cz.

32 hodin mezi psem a vlkem? Významná událost

Vyzvali jste čtenáře, aby se vyjádřili ke vhodnosti uvedení dramatisace „32 hodin mezi psem a vlkem“ v novoborském divadle. Dovolují si vám poslat svůj názor. V Novém Boru dostává Kultura, s.r.o., několikamilionový příspěvek na provozování kina a divadla. Jako městský zastupitel se snažím dohlížet na to, aby za tyto nemalé prostředky byly spoluobčanům poskytovány kvalitní kulturní služby. Kino má díky nedávné investici do digitalizace a 3D projekce vytvořeny předpoklady pro konkurenceschopnou nabídku atraktivních filmů a přímých přenosů významných kulturních či sportovních akcí. Divadlo může těžit z toho, že novoborské publikum je zvyklé chodit na činohru. Chápu, že vedle nezastupitelných pohádek pro děti musí být pravidelnou součástí programu populární konverzační komedie se známými pražskými herci, jež společně naplní kasu. Je však žádoucí, aby kromě pořadů pro děti a komerčně úspěšných děl přinášela Kultura, s.r.o., divákům i program, který je nutí k přemýšlení, ukazuje alternativní pojetí dramatické tvorby a rozšiřuje jejich duševní obzor o nové dimenze. Jsem přesvědčen, že uvedení dramatisace novely „32 hodin mezi psem a vlkem“ místního autora Jana Tichého je zdařilý počin, který naplňuje toto poslání. Hlediště bylo slušně zaplněno, divadelní hra se stala významnou regionální událostí. To tvrdím přesto, že představení mne nena-dchlo. Postrádal jsem dialogy a vy-

kreslení charakterů postav. Jsem však rád, že jsem dramatisaci viděl, protože i v mém případě splnil účel – dodnes nad ní přemýšlím. Přál bych si, aby své publikum našly i pořady klasické hudby, jež byly v posledních letech kvůli nízkému zájmu veřejnosti pořádány převážně v Navrátilově síni. **Otakar Válek**, Nový Bor

Hořké vítězství, nebo nadějná prohra

K optimalizaci středních škol v Libereckém kraji: krajská politická reprezentace se již několik měsíců snaží prosadit reformu středního školství, ke které je tlačena ekonomickou situací a demografickou prognózou. Zjednodušeně řečeno, méně bude peněz i dětí. To je bohužel realita, a pokud by na ni kraj nereagoval, zadělal by si do budoucna na podstatně větší problémy. Každá akce však vyvolává reakci, a proto je celkem pochopitelné, jak se k těmto krokům staví školy, kterých se optimalizace středního školství negativně dotkne – odmítavě až podrážděně. Místo diskuse a společného hledání rezerv a optimálního stavu jsou některé střední školy v Libereckém kraji postaveny před hotový návrh, kterým mnohá z nich ruší studijní obory a některé z nich dokonce ruší úplně. Domnívám se, že kraj by měl svoji koncepci především umět obhájit, ne ji pouze protlačit zastupitelstvem. Nebude-li na tomto návrhu většinová shoda, bude to s největší pravděpodobností znamenat, že už za dva roky přijde nová krajská reprezentace s novým návrhem. Současný návrh navíc přichází v nešťastnou dobu. Školy včlenovaly několik posledních let tvorbu školních vzdělávacích programů, ale současná optimalizace může být důvodem k jejich zásadnímu přepracování nebo dokonce úplnému opuštění. Ať už je však návrh jakýkoli, měl by zohlednit specifika „okrajových ob-

lastí“ kraje. Obyvatel horského regionu vzdálený hodinu cesty od krajského města je ve výrazně odlišném postavení než obyvatel hlavního města kraje. Tak jako má handicapovaný žák právo např. na delší dobu na vypracování maturitního testu, má i obyvatel „okrajového regionu“ právo na přiměřené vzdělání ve svém regionu. Např. selektivní rušení osmiletých gymnázií je krok nesystémový a značně nespravedlivý právě k dětem z těchto dostupných oblastí. Kraj by rozhodně neměl rušit osmiletá gymnázia v oblastech s horší dostupností. Jediným systémovým řešením by bylo zrušit tento typ škol celoplošně, ale zároveň posílit základní školství a podpořit v těchto školách vnitřní diferenciaci (snížit množství dětí ve třídě, umožnit učitelům individuální přístup k nadaným dětem apod.). Není možné mít na všechny školy stejné kapacitní nároky a požadovat nějaký limit minimálního počtu žáků (např. 400), který je pro mnoho „venkovských“ středních škol prakticky likvidační. Na druhou stranu je potřeba říct, že z ekonomických důvodů bohužel není možné mít na každé vesnici základní školu a v každém městě školu střední. Dvojnásob to platí pro specializované a finančně náročné obory, jako jsou např. umělecko-průmyslové obory nebo sportovní gymnázia. Jinými slovy, podmínky obyvatele Horní Dolní nebudou nikdy stejné s podmínkami obyvatele Liberce. My z vesnice to budeme mít vždycky dál – za kulturou, za lékařskou péčí i za vzděláním. Naopak to budeme mít vždy blíže na zahradu, do lesa, na čistý vzduch. Za dojíždění zaplatíme v průměru určitě víc, ale zas můžeme ušetřit např. za topení nebo za vodu. Každý máme možnost volby. Školy na krajské návrhy reagují rozporováním těchto návrhů, peticemi a demonstracemi. Vedení škol si nedokáže představit, že

výběr z dopisů, kráceno

by škola přišla o obor, který úspěšně rozvíjí několik desetiletí, nebo že by naopak převzala obor, se kterým nemá žádnou zkušenost, o který zřejmě nebude velký zájem. To je pochopitelné, ale je dobré si uvědomit, že změna může být pro některé školy i příležitostí k novému začátku. Snaha zachovat za každou cenu status quo se může velice brzy vymstít. Žijeme v dynamické době a zakonzervování současného stavu je výhybka na slepou kolej. Mnohé školy jsou v situaci, kdy během několika málo let budou „optimalizovány zdola“, tzn., že neotevřou první ročníky kvůli klesajícímu zájmu o dané obory, příp. o školu jako celek. „Optimalizace shora“ je tak pro některé z nich poslední příležitost, jak se vypořádat s měnící se situací. Je pravděpodobné, že různými nátlakovými a mediálními prezentovanými akcemi se školám a místním samosprávám podaří návrhy kraje smést ze stolu, ale zároveň to pro některé z nich může být vítězství s nahořklou příchutí. Naopak vnitřní proměna některých škol a jejich zeštíhlení by mohlo vést k jejich posílení a rozvoji. Uhájit střední školu v daném městě je pro její další existenci pouze podmínka nutná, nikoli postačující. Pokud chce škola uspět, musí mít v čele respektovného a schopného ředitele a kvalitní a dobře motivovaný pedagogický sbor. Pokud ředitel na škole nezáleží, pokud nedokáže odlišit kvalitní učitele od pochybovačů, pokud učitelský sbor nebude ochoten udělat pro školu něco nad rámec svých povinností, nepomůže škole žádná petice ani demonstrace. Přejí všem, kteří o budoucnosti středního školství v těchto dnech rozhodují, aby k nabízeným řešením přistupovali s rozvahou, bez zbytečných emocí a zejména s vědomím, že rozhodují o budoucnosti středního školství na několik let dopředu.

Mojmír Zemánek

Gymnázium a SOŠ Jilemnice